

แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนใน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 *

THE GUIDELINES FOR CURRICULUM ADMINISTRATION PROMOTING
CAREER SKILLS FOR OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOL IN HUAY
CHOOMPOO GROUP, CHIANG RAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 1

พานุชนารถ ทองคำเปลว¹, ไพโรภ รัตนชูวงศ์² และ พูนชัย ยาวีราช³

Panootchanat Thongkumplew¹ Pairop Rattanachuwong² and Phoonchai Yawirach³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

¹⁻³Chiang Rai Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: Panootchanat.tkp@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพในการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ ประชากรได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู จำนวน 83 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) สภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพพบว่า ปัจจัยภายใน ได้แก่ โครงสร้างการบริหาร การให้บริการ บุคลากร การเงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สังคมวัฒนธรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และการเมือง 3) แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพโดยใช้กระบวนการบริหารจัดการ PDSSE แยกเป็นรายด้านตามขั้นตอนการบริหารหลักสูตร ขั้นตอนที่ 1 (P : Plan) การ

* Received 1 March 2025; Revised 14 March 2025; Accepted 18 March 2025

วางแผนการใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 (D : Do) การนำหลักสูตรไปใช้ ขั้นตอนที่ 3 (S : Support) การสนับสนุนการใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 (S : Supervision) การนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 5 (E : Evaluation) การประเมินการใช้หลักสูตร

คำสำคัญ: การบริหารหลักสูตร, การส่งเสริมทักษะอาชีพ, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

This research aimed 1) to study the conditions of curriculum administration to promote career skills for opportunity expansion school in Huay Choompoo group, Chiang Rai Primary Educational Service Area 1, 2) to study the factors affecting the curriculum administration to promote career skills, and 3) to study guidelines for curriculum administration to promote career skills. The population comprised 83 school administrators and teachers in Huay Chompoo Educational Opportunity Expansion School. Key informants include 7 school administrators and teachers responsible for school curriculum, selected by purposive selection. The research instruments were questionnaires, interviews, and focus group discussions. Data were analyzed by descriptive statistics and content analysis.

The research results concluded that 1) The current situation of curriculum administration promoting career skills overall was rated at a high level. 2) Factors affecting the curriculum administration to promote career skills, including internal factors: administrative structure, service, man, money, materials, and management. External factors: socio-cultural, technology, economic and politic. 3) Guidelines for curriculum administration promoting career skills according to the PDSSE management process consist of Step 1 (P: Plan) Planning the curriculum; Step 2 (D: Do) Implementing the curriculum; Step 3 (S: Support) Supporting the curriculum implementation; Step 4 (S: Supervision) Supervising and monitoring the curriculum implementation; Step 5 (E: Evaluation) Evaluating the curriculum implementation.

Keywords: Curriculum Administration, Promoting Career, Opportunity Expansion School

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้ทุกสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีความรู้ด้านอาชีพสามารถประกอบอาชีพได้โดยเฉพาะนักเรียนที่ยากจน ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษา และต้องการหารายได้ระหว่างเรียน โดยมีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศนโยบายและจุดเน้นในด้านโอกาสและการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้าถึงโอกาสความเสมอภาค ได้รับการพัฒนาให้มีความเหมาะสมสำหรับการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพในอนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ จัดการศึกษาให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และจัดหาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้การฝึกอาชีพเพื่อให้มีทักษะในการดำเนินชีวิตสามารถพึ่งตนเองได้ ให้นักเรียนมีแรงจูงใจสู่อาชีพ ได้รับการศึกษา ความรู้ ทักษะที่เหมาะสมเพื่อการมีงานทำในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

ทักษะอาชีพถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันการประกอบอาชีพอย่างซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่เด็กทุกคนต้องได้รับการพัฒนาเพื่อความสำเร็จในการทำงานและการดำรงชีวิตในอนาคต (วิจารณ์ พานิช, 2554) การมีอาชีพเป็นสิ่งสำคัญในวิถีชีวิตและการดำรงชีพในปัจจุบัน สามารถสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว อาชีพก่อให้เกิดผลผลิตและการบริการ มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประเทศชาติ (จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร, 2558) ทั้งนี้ ระบบการศึกษาในปัจจุบันผู้เรียนต้องเรียนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี และต่อด้วยระบบอุดมศึกษาอีก 4 ปี จึงจะสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานและประกอบอาชีพได้ ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดระบบการศึกษาดั้งเดิมตาม พ.ร.บ. ประถมศึกษาพ.ศ. 2464 ที่นักเรียนสามารถออกไปประกอบอาชีพได้หลายระดับตั้งแต่ประถม มัธยมต้น มัธยมปลายและอุดมศึกษา อีกทั้งการศึกษาในปัจจุบันยังสร้างคนให้ทำอะไรไม่เป็น เด็กไม่รู้ว่าตนเองถนัดอะไรและมีปัญหาในการตัดสินใจในวิชาชีพ (อมเรศ ศิลาอ่อน, 2552; อรรถกฤต อินทะโย, 2560) รวมไปถึงช่องว่างของการศึกษาในการเตรียมคนเข้าสู่อาชีพและตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีนโยบายให้ทุกสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีความรู้ด้านอาชีพสามารถประกอบอาชีพได้ โดยเฉพาะนักเรียนที่ยากจน ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

โรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 26 โรงเรียน ครอบคลุมอำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเวียงชัย และอำเภอเวียงเชียงรุ้ง ซึ่งโรงเรียนขยายโอกาสในกลุ่มห้วยชมภู ประกอบด้วยโรงเรียนบ้านห้วยชมภู โรงเรียนบ้านปางขอน โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลียม โรงเรียนแม่ม่อนวิทยา โรงเรียนบ้านกนน้อยวิทยา

และโรงเรียนบ้านจะคือ ทั้งนี้จากรายงานแผนพัฒนาการศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ประจำปี 2566 - 2570 พบประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพ ได้แก่ ผู้เรียนบางส่วนเป็นเด็กต่างด้าวและมีความหลากหลายชาติพันธุ์ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเป้าหมาย ความเหลื่อมล้ำและรายได้ของผู้ปกครองส่งผลต่อโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและการศึกษาต่อของผู้เรียน และการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้นักเรียนที่มีความหลากหลายและมีความถนัดที่แตกต่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1, 2567) และจากการรวบรวมข้อมูลการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู ในปี 2565-2567 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่เข้าศึกษาต่อในระดับสายอาชีวศึกษามากกว่าระดับสายสามัญ ในขณะที่นักเรียนที่จบการศึกษาส่วนหนึ่งไม่ได้ศึกษาต่อแต่เลือกออกจากระบบการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพและหารายได้ ซึ่งสาเหตุสำคัญของการไม่ได้ศึกษาต่อนั้นเนื่องจากครอบครัวของนักเรียนมีฐานะยากจน เป็นเด็กไร้สัญชาติ และขาดการสนับสนุนและส่งเสริมจากครอบครัวในการศึกษาต่อส่งผลให้เป็นภาระของชุมชน ครอบครัว และมีปัญหาด้านอาชญากรรมตามมา (กลุ่มงานวิชาการ, 2567)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพมุ่งส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยสถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ เป็นแหล่งฝึกฝน อบรม เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีอาชีพ รักงาน สู้งาน ทำงานจนสำเร็จ และมีงานทำในอนาคตจนสามารถหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ โดยที่สถานศึกษาต้องมีการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร คิดค้นหาวิธีการออกแบบการเรียนรู้ วิธีกระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้สามารถมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนั้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการหาแนวทางฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียนโดยเฉพาะกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและคุณลักษณะในการประกอบอาชีพนักเรียนอันเป็นการสร้างอาชีพให้กับนักเรียนและรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนที่จะเลือกการประกอบอาชีพของตนเองต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) โดยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 6 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และครู จำนวน 77 คน รวมทั้งสิ้น 83 คน โดยการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาจากประชากรทั้งหมด

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มห้วยชมภู ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มห้วยชมภู และครูผู้รับผิดชอบงานหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มห้วยชมภู รวมทั้งสิ้น 6 คน ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67– 1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.83

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67– 1.00

2.3 ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67– 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ส่งหนังสือราชการเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปยังสถานศึกษา

3.2 ประสานงานและนัดหมายการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.3 สรุปผลการเก็บรวบรวมข้อมูล จัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ผลการศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพในการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ข้อ	รายการ	μ	σ	ระดับ
1	ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ	3.55	0.29	มาก
2	ขั้นตอนที่ 2 การนำหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพไปใช้	3.89	0.24	มาก
3	ขั้นตอนที่ 3 การนิเทศการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ	3.33	0.22	ปานกลาง
4	ขั้นตอนที่ 4 การประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ	3.70	0.23	มาก
รวม		3.61	0.13	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพในการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.61$, $\sigma = 0.13$) หากพิจารณาเป็นรายขั้นตอน พบว่า ขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขั้นตอนที่ 2 การนำหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพไปใช้ ในระดับมาก ($\mu = 3.89$, $\sigma = 0.24$) รองลงมา คือ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ ในระดับมาก ($\mu = 3.70$, $\sigma = 0.23$) ส่วนขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ขั้นตอนการนิเทศการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.33$, $\sigma = 0.22$)

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ปัจจัยภายใน (Internal Environment) 2S4M

สถานศึกษาประสบปัญหาการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารงานที่บ่อยครั้ง และขาดการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลให้ครูที่มีจำนวนจำกัดต้องรับผิดชอบงานที่หลากหลาย จึงไม่สามารถปฏิบัติตามโครงสร้างที่วางไว้ได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่มาจากความร่วมมือของชุมชนและผู้ปกครอง มีข้อจำกัดจากบริบทของพื้นที่

เนื่องจากสถานศึกษาตั้งอยู่ในพื้นที่สูง ระบบการนิเทศติดตามประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานยังไม่ชัดเจน โดยการนิเทศในปัจจุบันไม่มีความหลากหลายและดำเนินการในรูปแบบซ้ำ ๆ การจัดสรรงบประมาณในการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพยังไม่เพียงพอ ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการทักษะอาชีพขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ มีการออกแบบหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษาโดยบูรณาการทักษะอาชีพในวิชาหลักหรือเพิ่มวิชาหรือกิจกรรมเสริมเพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพให้กับนักเรียน และใช้วัสดุอุปกรณ์และความรู้จากชุมชนท้องถิ่น

ปัจจัยภายนอก (External Environment) STEP

สถานศึกษาตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทรัพยากร และรูปแบบการดำรงชีวิต มีการใช้สื่อการเรียนการสอนดิจิทัล เช่น วิดีโอออนไลน์ แอปพลิเคชันการเรียนรู้ และแพลตฟอร์มการศึกษาออนไลน์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน แต่อย่างไรก็ตามยังคงประสบปัญหาในเรื่องของไฟฟ้าและสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียร และการเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการนิเทศและกำกับติดตามการใช้หลักสูตร สภาพเศรษฐกิจของชุมชนมีรายได้น้อย ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทำให้ขาดเวลาในการดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการจัดการศึกษาบ่อยครั้งส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน และงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการหลักสูตรและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ตามกระบวนการบริหารจัดการ PDSSE มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(P : Plan) การวางแผนการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ

สถานศึกษาดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครอง จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อจัดทำแผนการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบและโปร่งใสโดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอก จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เพื่อสนับสนุนการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นให้แก่นักเรียน ระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จัดทำคู่มือการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(D : Do) การนำหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพไปใช้

สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรการสอนทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับอาชีพในท้องถิ่น เลือกใช้วัสดุและทรัพยากรจากท้องถิ่น ขอสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนจากเครือข่ายความร่วมมือ คำนึงถึงข้อจำกัดทางด้านสภาพภูมิอากาศและสาธารณูปโภคในพื้นที่ ประสานสถานประกอบการและร้านค้าเอกชนด้านการจัดการศึกษาและองค์ความรู้ด้านทักษะอาชีพ และทดลองใช้หลักสูตรก่อนนำไปใช้จริงเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมตามความต้องการของนักเรียนและสังคม

(S : Support) การสนับสนุนการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ

สถานศึกษาประสานงานความร่วมมือกับสถานประกอบการให้เป็นแหล่งเรียนรู้และสถานที่ฝึกทักษะอาชีพให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากสภาพแวดล้อมการทำงานจริง และจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนและกิจกรรมการฝึกทักษะอาชีพ

(S : Supervision) การนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ

สถานศึกษาสร้างกระบวนการนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ พัฒนาคู่มือและปฏิทินการนิเทศในรูปแบบ On-site และ Online จัดให้มีรูปแบบการนิเทศที่หลากหลายที่สามารถปรับใช้ได้ตามสถานการณ์ และประสานงานกับบุคคลภายนอกในการจัดกิจกรรมนิเทศและสร้างความเข้าใจในหลักสูตรให้กับนักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สร้างความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครอง ศึกษานิเทศน์ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนิเทศและกำกับติดตามการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

(Evaluation : E) การประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ

สถานศึกษาประชุมรับนโยบายการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกภาคเรียนเพื่อแก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และจัดให้มีการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนผ่านแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภูภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ธาธิดา สกลภัทรสกุล (2565) ศึกษาเรื่องสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ขนิษฐพร อินสือ และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) กล่าวว่าสถานศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตรที่ครอบคลุมและบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมี

ประสิทธิภาพ โดยต้องทำการวางแผนเพื่อใช้หลักสูตร ซึ่งต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตร เตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร พิจารณางบประมาณและอาคารสถานที่ให้พอเพียง เตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู พบว่าการนำหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพไปใช้อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สถานศึกษาเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ สมใจ มณีวงษ์ และคณะ (2566) ที่กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมีการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ กรมวิชาการ (2545) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารจัดการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้นสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุผลสูงสุด

ปัจจัยด้านโครงสร้างและนโยบาย ด้านผลผลิตและการบริการ ด้านบุคลากร ด้านประสิทธิภาพทางการเงิน ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยภายนอก ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและกฎหมาย ล้วนส่งผลต่อสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู ซึ่งสอดคล้องกับ จันทรจิรา บุรีมาศ (2556) ที่ระบุว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา ประกอบด้วย ด้านอาคารสถานที่ ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน ด้านชุมชนและผู้ปกครอง และด้านสื่ออุปกรณ์และวัสดุหลักสูตร

การพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภูตามกระบวนการบริหารจัดการ PDSSE พบว่า (P : Plan) ได้แก่ การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมในบริบทของชุมชนได้อย่างเหมาะสม การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ จัดทำแผนการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบและโปร่งใส การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา การจัดทำคู่มือการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ ชนิกานต์ ทุมทума และพรวิทย์ จันทรศิริ (2567) ที่ได้นำเสนอแนวทางการวางแผนหลักสูตรไว้ว่า ควรแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อการวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดปฏิทินในการดำเนินงาน ศึกษาบริบทของชุมชนและท้องถิ่น ศึกษาความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง และศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (D : Do) ได้แก่ นำวัสดุและทรัพยากรจากท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การขอสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก คำนึงถึงข้อจำกัดทางด้านสภาพภูมิอากาศและสาธารณูปโภคในพื้นที่ ขอสนับสนุนจาก

สถานประกอบการและร้านค้าเอกชน ทดลองใช้หลักสูตรให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ เชื้อทอง ศิริแสงเลิศ (2561) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารและครูควร ร่วมกันจัดทำแผนรายจ่ายงบประมาณประจำปีให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน จัดทำ โครงการเสนอหน่วยงานภายนอกเพื่อขอส่งเสริม สนับสนุน การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา ทั้งนี้ กนกพิชญ์ เชื้อเจ็ดตน และคณะ (2563) ยังได้ระบุว่าควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการ จัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน วางแผนการใช้หลักสูตรและการจัดทำข้อมูลในระยะยาว (S : Support) ได้แก่ การร่วมมือกันระหว่างภาคการศึกษากับภาคธุรกิจและชุมชน ซึ่งสอดคล้อง กับ บุญกอง พลสมักร (2559) ที่ระบุว่าควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรให้ เพียงพอรวมทั้งจัดหางบประมาณจากภายนอก (S : Supervision) ได้แก่ การสร้างระบบการนิเทศ ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาคู่มือและปฏิทินการนิเทศทั้งแบบ On-site และ Online การใช้รูปแบบการนิเทศที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ ทั้งนี้ ประเวศ เวชชะ (2562) ได้กล่าวว่าการนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตรเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารดำเนินการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในการ ปฏิบัติงานตามภารกิจหลักของการศึกษาซึ่งการนิเทศกำกับติดตามควรดำเนินการควบคู่กับการใช้ หลักสูตร (Evaluation : E) ได้แก่ การประชุมรับนโยบายที่จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และการนำผล การประเมินมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร ทั้งนี้ รุ่งชัชดาพร เวชชาติ (2551) กล่าวว่า เมื่อได้นำ หลักสูตรไปใช้แล้วควรมีการจัดการประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตรว่ามีความตรงวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรหรือไม่ อีกทั้ง กนกพิชญ์ เชื้อเจ็ดตน และคณะ (2563) กล่าวว่า สถานศึกษาควรมีการวัด และประเมินผลการเรียนรู้สอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการ เรียนรู้ที่ มีการติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ประเมินการใช้ หลักสูตรสถานศึกษา ศึกษาแนวโน้มและทิศทางการศึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับ นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมี ปัจจัยภายในได้แก่ ได้แก่ โครงสร้างการบริหาร การให้บริการ บุคลากร การเงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ และปัจจัยภายนอกได้แก่ สังคมวัฒนธรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และ การเมือง ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ ทั้งนี้แนวทางการบริหาร หลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 (P : Plan) การวางแผนการใช้ หลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 (D : Do) การนำหลักสูตรไปใช้ ขั้นตอนที่ 3 (S : Support) การสนับสนุน การใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 (S : Supervision) การนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตร ขั้นตอน ที่ 5 (E : Evaluation) การประเมินการใช้หลักสูตร จึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ
2) ควรมีการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของปัจจัยต่างๆอย่างครอบคลุม และ 3) ควรจัดทำ
แนวทางการแก้ไขและพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพให้มีประสิทธิภาพ โดยมี
ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรมีการศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมและเปรียบเทียบวิธีการบริหาร
หลักสูตรในโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน และ 2) การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงลึกในระดับ
สถานศึกษา เช่น การสนับสนุนจากผู้บริหาร ครู ชุมชน และปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายเขต
พื้นที่ ความพร้อมของทรัพยากร และวัฒนธรรมท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กนกพิชญ์ เชื้อเจ็ดตน, ไพโรภ รัตนชูวงศ์ และพูนชัย ยาวีราช. (2563). แนวทางการบริหาร
จัดการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเชียงแสนอคาเดมี.วารสารครุศาสตร์วิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. 5(2), 1-14.
- กรมวิชาการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 .
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เข้มทอง ศิริแสงเลิศ. (2561). การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ใน ประมวล
สาระชุดนวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ (หน่วยที่ 2, น.6). นนทบุรี:
มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จันทร์จิรา บุรีมาศ. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา. วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. 9(2), 114-132.
- ชนิกานต์ ทุมพุม และ พชรวิทย์ จันทร์ศิริ. (2567). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต 1. วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา. 15(2), 116 – 128.
- ชนินทร์พร อินลือ, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว และ พูนชัย ยาวีราช. (2564). แนวทางการบริหาร
หลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง อำเภอมะนัง
หลวง จังหวัดเชียงราย. วารสารครุศาสตร์วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
6(1), 45 – 68.
- ธาริดา สกลภัทรสกุล. (2565). สภาพและแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน
ขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. การค้นคว้า
อิสระ หลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- บุญกอง พลสมัคร. (2559). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ประเวช เวชชะ. (2562). การบริหารหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 5). เชียงราย: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- กลุ่มงานวิชาการ. (2567). การสำรวจข้อมูลการศึกษาต่อและความพึงพอใจต่อหลักสูตรสถานศึกษา. เชียงราย: โรงเรียนขยายโอกาสในกลุ่มห้วยชมภู.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สมใจ มณีวงษ์, ศศิรดา แพงไทย และรัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย. (2566). แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์. 5(4), 65–74.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.